

Stručni rad

POZITIVNA KLIMA I POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE

Petra Krmelj, profesorica razredne nastave

Osnovna šola Stična, Slovenija

Sažetak

Dobri međuljudski odnosi imaju vrlo važan utjecaj na kvalitetno okruženje za učenje. Škola nije samo mjesto gdje se odvija proces učenja, već je i bogato društveno okruženje. Ključnu ulogu u tome ima učitelj koji potiče učenike i razvija njihove potencijale. Učitelj mora voljeti učenike i vjerovati im. U ovom radu pokušat ću povezati pozitivnu razrednu klimu i dobre međuljudske odnose s učinkovitim učenjem. Za školski uspjeh važni su primjereni odnosi i okruženje podrške za učenike.

Ključne riječi: pozitivna klima, međuljudski odnosi, motivacija, jaka područja, uspjeh u učenju

1. Uvod

Suvremene metode poučavanja i pristupi učenju zahtijevaju od učitelja da se u potpunosti posveti svojim učenicima, razumije ih, potakne, a ujedno im pruži pozitivno i poticajno okruženje za učenje. Iznad svega, mora voljeti svoje učenike, unatoč njihovoj specijalnosti i individualnim potrebama. Klima u učionici ovisi o učitelju.

Učenici koji se osjećaju sigurno i prihvaćeni u razredu imaju osjećaj pripadnosti, lakše će učiti, bit će uspješniji u školskom radu i razvijat će svoja jaka područja i samopoštovanje. Neovisno učenje i otkrivanje su vrijedni, ali učenje ovisi o međusobnoj interakciji. Danas smo svjesni da učitelji učenicima trebaju pristupiti holistički – povezati fizičko s psihičkim. Kako učitelj može stvoriti pozitivnu klimu i pružiti poticajno okruženje za učenje?

Kroz tjelesne aktivnosti, učenje kroz igru, tehnike opuštanja i društvene igre, koje sam izvodila na satu, otkrila sam da je ključ uspjeha dobrobit učenika, osjećaj sigurnosti, prihvaćenosti i pripadnosti grupi. Samo opuštena djeca spremna su učiti i razvijati svoje snage. Vjerujem da je istinski, otvoren, pošten i dosljedan učitelj koji vjeruje i podržava učenike onaj koji će učiniti da učenici dožive uspjeh i izrastu u odgovorne i zrele odrasle osobe.

2. Komunikacija između nastavnika i učenika

“Svakog trenutka kada smo u učionici sa svojim učenicima, stvaramo emocionalno okruženje. Pitanje je stvaramo li okruženje u kojem se svaki učenik osjeća dovoljno sigurnim da riskira i uči, ili okruženje koje uzrokuje da naši učenici šute ili se brane.” [2]

Učitelj mora stalno paziti da u razredu vlada pozitivna atmosfera, jer su dobri odnosi između njega i samih učenika temelj uspješnog upravljanja razredom i ostvarivanja ciljeva. Brojne studije su pokazale učinkovitost pohvala učitelja.

“Ništa ne utječe na djetetovu poslušnost više od pohvale.” “Pohvala ima blagotvoran učinak na tijelo, um i duh. »[3]

Učenicima je više potrebna pohvala nego kritika. U svom radu pohvaljujem svaki najmanji napredak i trud učenika. Uglavnom je moj kompliment verbalan, ali nastojim kompliment napisati i u bilježnicu, te na njega zalijepiti sliku ili naljepnicu. Učitelj bi trebao pojačati pohvalu osmijehom i kontaktom očima. Učenik će osjetiti da je učitelju stalo do njega. Na taj način se neće uplašiti izazovima i bit će motiviran za učenje. Učitelj mora jasno izraziti granice, svoje osjećaje i formulirati poruke.

Kao profesorici, najviše mi znači da se učenici dobro osjećaju u školi, da se raduju svakom školskom danu i da vole učiti. Nastojim poticati njihov rad i ideje u svom radu, motivirati ih i pratiti razvoj njihovih jakih područja. Svjesna sam da učitelj ima velik utjecaj na to hoće li učenik razviti svoje potencijale, usuditi se izraziti svoje mišljenje i ideje.

Izvrstan učitelj uspostavlja odnos s učenikom kao cjelovitom osobnošću. Ne osuđuje i trudi se za svakog učenika koji mu je povjeren. Prema P. Simsu [2], naša profesija je najvažnija na svijetu. „Možemo im dati najbolje što možemo i svoje učenike odgajati u odgovorne, neovisne i sposobne pojedince, ili ih ugnjetavati i odgajati u pasivne, nesretne i neodgovorne ljude. »[2]

3. Aktivnosti za promicanje okruženja za učenje

U Velikoj Britaniji vrlo je raširen program S. Cowley za reguliranje pozitivnog ponašanja u razredu. Ovo je program od 7 C: : »**comunication**« (komunikacija), »**confidence**« (pouzdanje),), »**carrots and consequences**« (nagrade i posljedice), »**consistency**« (dosljednost),), »**control**« (kontrola), »**choice**« (izbor) i »**creativity**« (kreativnost). [1]

3. 1 Motivacija

Za učinkovito učenje ključno je da učenike privuče predmet. Važno je da učitelj koristi više nagrada nego kazni. Nagrade bi studentima doista trebale nešto značiti, npr. dodatni rad za računalom, zajednička igra s kolegama iz razreda, produženi odmor... Najveća nagrada je učiteljeva pažnja prema učenicima.

Također sam uvela „nagrade“u svoj razred kako bih potaknula pozitivno ponašanje i rad u razredu. Na ploču sam pričvrstila motivacijske kartice.

Svaki učenik je imao svoj magnet sa slikom. Ovisno o njegovom ponašanju, ponašanju i radu u učionici, pomicala sam ga gore ili dolje na ljestvici.

Slika 1: Motivacijske kartice

Učenici su nastojali što više puta postati heroji dana. Ovakav način motiviranja bio je vrlo uspješan, jer su svi učenici barem jednom postali heroji i bili su jako sretni jer su uspjeli.

Učitelj je kreativan u svom radu, pa u slučaju da klasični pristupi ne uspiju, uvijek može napraviti nešto drugačije, neobično, neočekivano, smiješno.

3. 2 Suradničko učenje

Za rad u grupi potrebne su posebne komunikacijske vještine. Trebaju međusobno surađivati, pregovarati i prihvaćati kompromise. Provedba suradničkog učenja poboljšava međuljudske odnose među učenicima. Način rada u razredu utječe na ponašanje učenika i razvoj unutarnje motivacije za rad u školi (doživljavanje pozitivnih iskustava, smanjenje straha od propitivanja), podiže samopoštovanje učenika u učenju, utječe na količinu truda koji će uložiti u učenje i rad za školu.

U nastavi često organiziram nastavu u obliku grupnog rada. Učenici u skupinama osmišljavaju plakat na određenu temu, izrađuju grupnu sliku, sudjeluju u glazbenoj umjetnosti koja prati pjesme uz glazbene instrumente... Grupni rad je zabavan i stvara osjećaj povezanosti, pripadnosti, podrške i povjerenja. Učenici vole sudjelovati u grupama i postići ciljeve učenja i socio-emocionalne.

3.4 Snaga pokreta – motoričke aktivnosti

Pokret otvara vrata učenju. Unatoč tome što je kretanje jedna od osnovnih potreba djece, današnja se djeca u slobodno vrijeme nedovoljno kreću. Kompenzaciju za kretanje traže u drugim podražajima koji trenutno zadovoljavaju njihove potrebe, ali dugoročno ne utječu pozitivno na djetetovo zdravlje. U najranijem razdoblju djeteta svijet percipira pokretom. Njegov razvoj i percepcija svijeta vrlo su holistički, pa manjak u jednom području neminovno dovodi do deficita u drugim. Nedostatak kretanja se tako odražava na cjelokupni psihosomatski status djeteta. Osim kretanja na svježem zraku, djeteta će kroz igru moći osloboditi napetosti koje se nakupljaju tijekom dana (u školi) te tako pozitivno utjecati na svoje zdravlje.

Uz kretanje na nastavi sporta, potrebno je uključiti tjelesne aktivnosti u ostale školske predmete. Na satovima matematike učenici su pokazivali različite brojeve, a u slovenskom su čitali pojedina slova. Uz pomoć pokreta lakše su pamtili broj ili slovo, jer pokret utječe i na razvoj kognitivnih sposobnosti. U glazbenoj umjetnosti učenici puno plešu i izražavaju se slušajući različitu glazbu i pjevajući pjesme. Jako vole igrati igru glazbenih kipova, u kojoj nakon određenog vremena glazba prestaje, a pokret prestaje. Učenici se postavljaju u kipove, a učitelj ili određeni učenik može ocijeniti koji je kip najljepši.

3. 5 Igre kretanja

Najbolja relaksacija za djeteta i najprikladniji način da djeteta uči je kretanje, to je igra. Ako se pravilno odabere, temelj je za više oblike učenja i razvoja mišljenja. Kretanje je povezano s mentalnim i emocionalnim procesima u mozgu. Važan je za fizičko i

psihičko zdravlje osobe. Učenici 1. razreda i dalje vole igrati razne pokretne igre, čak i na satu sporta treba biti igra u uvodu i igra na kraju sata. Najčešće se igraju igre koje već dobro poznaju (tko se boji crnca; brate, spasi me; hobotnice; pokvareno jaje; ptice u gnijezdima). Međutim, učitelj u bilo kojem trenutku može odabrati i naučiti ih još jednoj novoj igri.

3. 6 Tehnike opuštanja

Nastavnik ima idealnu priliku pružiti kratko opuštanje kada kod učenika osjeti nemir i nedostatak motivacije i umor. Ako želimo motivirati učenike, moramo ih osloboditi psihičke i fizičke napetosti. Različitim tehnikama opuštanja osiguravamo dobrobit, zdravlje i atmosferu svih sudionika u procesu učenja. Povremeno radimo jogu za djecu na satovima sporta. Gotovo svaki sat likovne umjetnosti studentima puštam mirnu, opuštajuću glazbu.

Zaista je nevjerojatno koliko takva glazba djeluje umirujuće na sve nas. Učenici se jako smiruju, opuštaju, fokusiraju se na stvaranje, motivirani su i spremni za rad. Učinak se vidi i kod nemirnih učenika.

Masaža je također odličan način za opuštanje. Kada s učenicima podučavamo grafomotoriku i učimo pisati slova i brojeve, uvijek to radimo na leđima kolege iz razreda. Postavljamo ili sjedimo u krugu tako što smo leđima usmjereni jedni prema drugima, a zatim jedni drugima prstima duž leđa crtamo razne linije, zavoje, petlje, slova i brojeve. Učenicima je zabavno, smiju se, opuštaju i masiraju jedni druge. Na taj način se pripremaju i motiviraju za učenje i pisanje.

3. 7 Razvijanje društvenih vještina – društvene igre

Društvene igre mogu se koristiti u različite svrhe: upoznavanje, promatranje i percipiranje, suosjećanje i identificiranje, igre povjerenja, igre uloga. Jako volim uključiti društvene igre kada planiram nastavu. Svaki dan započinjemo jutarnjim pozdravom u jutarnjem krugu ili na našim mjestima. Jutarnji pozdrav u kolu svaki dan šalje još jedan učenik, tako da svatko ima priliku izraziti svoju ideju, svoj pozdrav. Na taj način učenici razvijaju toleranciju, empatiju, prihvaćaju različitost, aktivno slušaju. Društvene igre igraju se po potrebi kada su učenici umorni, kada im je potrebno opuštanje i odmor, tijekom odmora ili ujutro nakon jutarnjeg pozdrava.

Volimo igrati predstavljene igre (igre su bazirane na Virk-Rodeu i Belaku Ožboltu): [4]

❖ SJEDALO NA MOJOJ DESNOJ STRANI JE PRAZNO (igra za upoznavanje)

CILJ: Članovi grupe se upoznaju i nakon početnih međusobnih simpatija. Njihova uloga u skupini već je djelomično otkrivena. POSTUPAK: Sjede u krug. Jedna stolica je prazna. Tko ima praznu stolicu na desnoj ruci, kaže: Sjedalo s moje desne strane je prazno. Želim da sjedne na nju.... (Poziva nekoga iz grupe.) Igra može trajati sve dok je njima zabavno. Međutim, ako voditelj primijeti da igra gubi smisao, može je prekinuti. Upute bi trebale podsjetiti članove da moraju koristiti riječ "željeti".

❖ **FLICKERS (igra promatranja)**

CILJ: Izrazima lica prenijeti želju za kontaktom. POSTUPAK: Manje od polovice igrača sjedi na stolicama raspoređenim u krug. Jedna od stolica je prazna. Preostali sudionici smješteni su na po jednu stolicu. Imaju ruke uz tijelo. Onaj iza prazne stolice namiguje jednom od sjedećih igrača. Pokušava ustati i sjesti na praznu stolicu. Onaj koji stoji iza njegove stolice pokušava ga spriječiti u tome. Zatim naizmjenično sjedenje i stajanje.

Igra je svojevrsni grupni sociogram. Možemo promatrati koliko često se netko bira, kakvo je ponašanje članova grupe.

❖ **ELEKTRIČNI IMPULS (neverbalna komunikacijska igra)**

POSTUPAK: Članovi sjede u krug. Netko ode u srijedu i zatvori oči. Između ostalih u krugu počinje strujati električni impuls. To je tako da vođa određuje tko desnom rukom stišće susjedovu lijevu ruku. Ovim redoslijedom ova kompresija (impuls) teče kroz grupu. Voditelj zatim kaže članu u sredini kruga da otvori oči i pokuša shvatiti kamo teče impuls. Stisak ruke zbližava članove.

4. Zaključak

Na kraju školske godine napravila sam anonimnu anketu s učenicima 1. razreda kako se osjećaju u razredu, imaju li prijatelje i kako se slažu s njima te jesu li uspješni u školi. Rezultati su pokazali da se 85% učenika u razredu osjeća sretno, veselo i nasmijano. 77% učenika je vrlo uspješno u školi. Iz nalaza ankete mogu izvući važan zaključak da su učenici u školi opušteni, motivirani, dobro se osjećaju i imaju poticajne uvjete za učenje.

U suvremenoj školi učitelj mora puno vremena posvetiti kretanju, igri, razvijanju socijalnih vještina, empatije, emocionalne pismenosti, izgradnji na istinskoj komunikaciji, međuljudskim odnosima, a prije svega opuštanju i smirivanju s učenicima. Jer samo opušteni i smireni učenici i nastavnici mogu učinkovito učiti, razvijati svoje snage i mijenjati svijet na bolje.

5. Literatura

[1] Peklaj, C., Pečjak, S. (2015). Psihosocialni odnosi v šoli. Znanstvena založba Filozofske fakultete v Ljubljani.

[2] Sims, P. (1999). Spodbujanje odličnosti; Vsak otrok je lahko dober učenec. Tržič: Učila.

[3] Twentier, J. D. (1999). Pozitivna moč pohvale; Kako s pohvalo spodbudimo ljudi k uspehu. Ljubljana: založba Mladinska knjiga.

[4] Virk – Rode, J., Belak Ožbolt, J. (1991). Razred kot socialna skupina in socialne igre. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.